

‘Explosieve dreiging’

Inleidend kennisdocument ten behoeve van kwalitatief onderzoek naar de leefwereld van betrokkenen bij explosies en het betekenisvolle (verander)narratief

dr. mr. S.D. Adjiembaks
December 2024

“Heb je dit bericht gezien?”

Het is zaterdagochtend. Ik sta als toeschouwer bij de voetbalwedstrijd van mijn dertienjarige zoon. Een familielid van een van zijn teamgenoten staat naast mij en laat een nieuwsbericht¹ op zijn telefoon zien. Het bericht meldt dat het verkeerd is gelopen toen een man een explosief bij een woning wilde plaatsen.

Wijzend op zijn telefoon vertelt hij: **“Dit is gewoon een vriend van mij hè?... Ik schrok toen ik het hoorde. Zo dom van hem! Waarom doet hij dat man?!? Voor wat...?”**

Ik kan zijn vragen niet beantwoorden en kijk hem wat zorgelijk aan.

¹ <https://www.omroepwest.nl/nieuws/4801982/man-die-hand-kwijtraakte-bij-explosie-overleden-aan-verwondingen>

Hij vervolgt: **“Ik heb andere vrienden gisteravond gesproken. Die hele groepsapp ontplofte. Ze zeggen dat hij een fittie had met de ex van zijn vriendin... dat hij en die ex elkaar hadden uitgedaagd. Online, om te vechten buiten. Die jongen had gezegd: ‘Kom dan - naar die en die locatie - dan vechten we het buiten uit. Die vriend van mij is toen de nacht ervoor al naar het huis gegaan van die guy. Heeft’ ie daar die bom gehangen bij zijn deur en kreeg hij die benzine of iets over zijn handen. Per ongeluk. Zo dom! En toen is het fout gegaan... Ik snap het niet... waarom zou je zo iets doen man?!?”**

Dit verhaal staat niet op zichzelf. Het maakt onderdeel uit van een reeks aan incidenten met explosieven die de mediakoppen geregeld tekenen. Zo staat de recente ontploffing in de Haagse Tarwewijk nog vers in ons geheugen gegrift waarbij explosie nabij een bruidszaak en woningen immense schade en meerdere dodelijke slachtoffers en

gewonden eiste.² Eerder, in oktober 2024, ging een vuurwerkbom in een portiek in Valkenburg af en ook is afgelopen zomer ook bij een woning in Amersfoort een vuurwerkbom geplaatst.

‘Ik snap het niet... waarom zou je zo iets doen man?!?’

Intentioneel en niet intentioneel

Explosies bij panden zijn in breder perspectief gezien geen nieuw fenomeen. Wanneer we uitzoomen, is grofweg een vierdeling zichtbaar. Allereerst zijn er explosies bij panden die *niet intentioneel* plaatsvinden. De oorzaak kan gevonden worden door een **ongelukkige samenloop van omstandigheden**. Daar is de vuurwerkkramp in Enschede een uiterst impactvol, sprekend voorbeeld van op wijkniveau, maar ook kleinere ontploffingen vallen hieronder zoals een explosie na een gaslek of de stofexplosie die afgelopen maart plaatsvond in de gemeente Kampen.³

Hiernaast zijn drie soorten incidenten explosieven te onderscheiden die *wel intentioneel* plaatsvinden. Zo kan, ten tweede, een explosief bij een pand geplaatst worden om een **statement te maken vanuit een religieus/politieke overtuiging**. Deze daad vindt plaats in de context van een politiek/radicale (terreur)-bewegingen als teken van wraak of verzet. De eigenaar of huurder van het pand hoeft daarbij niet per se

² <https://nos.nl/artikel/2547368-portiekflat-in-den-haag-deels-ingestort-na-explosie-politie-zoekt-bestuurder-auto-die-wegreed>

het beoogde slachtoffer te zijn. Belangrijker is op welke manier de grootste impact kan worden bereikt door bijvoorbeeld een overheidsgebouw of een plek waar veel burgers komen, te ‘targetten’.

Ten derde zijn er explosies bij panden die eveneens intentioneel plaatsvinden maar in het teken staan van **baldadigheid en vandalisme**. Denk aan schade dat is aangericht aan woningen of (bedrijfs)panden rondom oud en nieuw. Puur als gevolg van een zucht naar sensatie of simpelweg te roekeloos handelen van (meestal) jongeren. De intentie is hierbij niet gericht op een specifiek slachtoffer, maar puur op (leed)vermaak dat veelal ingebed is in groepsdruk en groepsdynamische aspecten.

Ten vierde zijn er explosies bij panden die intentioneel worden geplaatst waarbij **schade berokkend wordt bij een specifiek uitgekozen slachtoffer** (veelal de huurder of eigenaar van het pand). Hierbij worden soms jongeren ingezet om onderlinge conflicten te beslechten. Of deze jongeren daadwerkelijk weten of beseffen in welke context zij een explosief plaatsen is vaak niet helder. Ook niet waarom deze jongeren overgaan tot een dergelijke daad.

Dit inleidend kennisdocument richt zich op deze laatste vorm van ‘explosieven bij panden’ en is de focus van het onderzoek dat in 2025 wordt uitgevoerd (waarover later meer).

³ <https://www.oost.nl/nieuws/2320771/explosie-blaast-deel-uit-gevel-van-bedrijf-in-kampen>

Aard & Omvang

Er is een (landelijk) stijgende trend in de registraties waarneembaar als het gaat om het plaatsen van explosieven bij panden. Het recente politierapport 'Geweld van de georganiseerde misdaad in beeld (2024)' meldt dat het aantal aanslagen sinds 2021 is verviervoudigd: van 212 (in 2021), naar 439 (in 2022), naar 1017 (in 2023).

Aanslagen met explosieven is vooral een Randstedelijke aangelegenheid met steden als Rotterdam, Amsterdam en Den Haag in de lead. Tegelijkertijd zijn ook in kleinere gemeenten (zoals Oude-Pekela en Winschoten) incidenten voorgekomen.⁴ Bij het grootste deel van de aanslagen (79%)⁵ wordt gebruik gemaakt van (illegaal) professioneel vuurwerk. Politiebronnen melden dat zogeheten flitspoeder wordt gebruikt om de explosieve lading te vormen in combinatie met brandstof. Flitspoeder zit onder meer in (illegaal) vuurwerk zoals cobra's.⁶

De inzet van explosieven bij panden lijkt om een verschuiving van geweldsmiddelen te gaan. Criminoloog Krüsselmann (universiteit Leiden) benadrukt een vergelijking met vuurwapengeweld: *“Het afsteken van vuurwerk is een stuk minder eng dan iemand neerschieten. Bovendien moet je bepaalde connecties hebben om aan een vuurwapen te kunnen komen. Zwaar vuurwerk is wat dat*

*betreft makkelijker te krijgen.”*⁷ Het plaatsen van een explosief is bovendien relatief makkelijk uitvoerbaar. Op internet staan tal van filmpjes die leren hoe je als amateur toch een professionele bom kan maken.

Afbeelding: Ravage na de explosie in Tarwekamp.⁸

⁴ <https://nos.nl/artikel/2491116-ook-buiten-de-grote-steden-en-bij-gewone-ruzie-vaker-explosieven-gebruikt>

⁵ Dit percentage is gebaseerd op een steekproef van 14% van de registraties over het jaar 2023 (Boerman, Stoffer & Tadic, 2024, pag. 66).

⁶ <https://www.politie.nl/nieuws/2024/oktober/22/00-aantal-aanslagen-neemt-verder-toe-zwaar-vuurwerk-meest-gebruikt.html>

⁷ <https://www.denhaagcentraal.net/veiligheid/de-ene-na-de-andere-vuurwerkbom-doet-de-stad-schudden/>

⁸ Bron: <https://nos.nl/artikel/2547793-slachtoffer-explosie-den-haag-kroop-onder-het-puin-fruitautomaat-redde-ons>

Buitenland

Ook landen als België, Duitsland, en Noorwegen hebben te maken met aanslagen met explosieven. Alhoewel de context hiervan (zeer) verschillend van aard is, meldt de politie dat Nederland een uitschieter is binnen Europa.⁹ Soms zijn ook Nederlanders betrokken bij het plaatsen van explosieven in het buitenland. Zo was dit het geval bij de plaatsing van een explosief bij een woning in Antwerpen waarna twee Amsterdammers werden opgepakt.¹⁰

Een quickscan van (inter)nationale literatuur levert bar weinig wetenschappelijke studies op ten aanzien van explosies zoals hier bedoeld. Wat wel vindbaar is, zijn enkele Scandinavische studies die onder meer concluderen dat explosieven bij panden (waaronder woningen) in Zweden gerelateerd is aan (jeugd)bendegeweld. Het Zweedse geweld is ondertussen ook naar Noorwegen overgewaaid.¹¹ Onderzoekers melden dat betrokkenen – naast wapens nu ook - handgranaten gebruiken om onderlinge conflicten te beslechten. Een fenomeen dat zich in met name achtergestelde buurten manifesteert (Sturup, Gerell & Rostami, 2020; Khoshnood, 2017; 2018).¹²

⁹ Boerman, Stoffer & Tadic (2024). Geweld van de georganiseerde misdaad in beeld. Fenomeenbeeld 2024 (pagina 65).

¹⁰ <https://www.parool.nl/nederland/amsterdammer-veroordeeld-voor-explosie-bij-verkeerde-huis-in-antwerpen-van-90-jarige-vrouw~b8b8643b/?referrer=https://www.google.com/>

‘149 bombings occurred in Sweden last year, a two-thirds increase (...) "we have never seen anything like this.”¹³

Impact op vijf domeinen

Ondanks de toename in registraties ten aanzien van explosies in Nederland zijn ook nuances op z'n plaats. Zo is het nu eenmaal zo dat de media invloed hebben op de impact van dit fenomeen. Een explosief genereert doorgaans relatief veel media aandacht omdat het per definitie een zeer zichtbare vorm van geweld is dat impact heeft op zowel het beoogde slachtoffer als omwonenden uit de betreffende buurt. Deze media aandacht, die niet zelden relatief jonge leeftijden van betrokken verdachten vermeldt, kan het beeld doen ontstaan dat het zeer slecht gesteld is met jeugdcriminaliteit in Nederland. Niets is echter minder waar. Jeugdcriminaliteit daalt al jaren (Tollenaar, & Van der Laan, 2023; Kessels, 2023).

Kijkend naar delict typen, dan is echter wel een stijging van geweldsdelicten zichtbaar onder jongeren, waaronder (poging tot) doodslag (Beijers, & van der Laan, 2024). Deze stijging vond met name

¹¹ <https://www.newsinenglish.no/2023/10/24/swedish-style-violence-spreads-to-norway/>

¹² Zie ook: <https://www.euronews.com/2023/09/28/3-killed-in-shootings-and-explosion-as-gangs-battle-in-sweden>

¹³ <https://www.aa.com.tr/en/europe/sweden-seized-record-number-of-explosives-in-2023-but-reports-149-bombing-incidents/3105485#>

in de periode 2018-2021 plaats en vlakt daarna wat af (Tollenaar, & Van der Laan, 2023).

Ondanks bovenstaande nuanceringsen kan de impact van een aanslag met een explosief niet ontkend worden. Deze impact vertaal ik hier naar grofweg vijf domeinen. Allereerst is impact zichtbaar op het domein van **materiële schade aan goederen**. Naast het interieur van een woning of (bedrijfs)pand is er vaak aanzienlijke schade aan de (voor)gevel, deuren en ramen maar denk bijvoorbeeld ook aan schade ten aanzien van nabijgelegen auto's na het afgaan van een explosief.

Hiernaast is op het **individuele domein (im)materiële schade bij het betreffende slachtoffer** aanwezig. Naast verwondingen (of zelfs de dood), kampen slachtoffers en eventuele nabestaanden (kinderen en/of andere familieleden) mogelijk met psychische problemen, slaapgebrek en de angst om in de eigen woning te verblijven.¹⁴

Ten derde is ook op **wijkniveau sprake van (im)materiële schade**. Ook de omringende bewoners krijgen het incident nu eenmaal mee. Dit leidt mogelijk bij burens en andere bewoners tot fysieke schade en angstgevoelens. Zo kampte onder meer de kinderen van een Utrechts gezin met slaapangsten en wilden zij het liefst verhuizen nadat 's nachts bij hun burens een explosief bij de voordeur was afgegaan.¹⁵

¹⁴ <https://www.ad.nl/roosendaal/bewoner-durft-niet-meer-thuis-te-slapen-na-heftige-explosie-bij-zijn-woning-in-roosendaal-heel-erg-geschrokken~a02f08a7/>

‘Op de Hogewal hield de politie begin februari twee jongens van 13 en 14 aan voor een mislukte aanslag (...). De bom, die niet afging, bevatte volgens de Explosieven Opruimingsdienst ‘zoveel springstof dat dit tot schade in de wijde omtrek had kunnen leiden.’¹⁶

Ten vierde is ook impact van explosies bij panden zichtbaar op breder, sociaal-maatschappelijk niveau. Het betreft de **ervaren onveiligheidsgevoelens** in Nederland die (mede) gevoed worden door de inhoud van mediaberichtgeving. Zo wordt in voorgaand citaat de aanwezigheid van een mate van naïviteit bij uitvoerders (over de mogelijke gevolgen van een explosief) duidelijk zichtbaar.

Tot slot onderscheid ik een vijfde domein als het gaat om impact: **de impact op de levens van de betrokken verdachten**. Vaak wordt deze impact vertaald naar een strafeis of uiteindelijke veroordeling maar is verder explicitering van deze impact voor, tijdens en na het delict nog onontgonnen terrein. Zo is er bijvoorbeeld weinig wetenschappelijk

¹⁵ <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3740024/gezin-van-achmed-verhuist-na-explosie-bij-de-burens-dit-huis-herinnert-ons-de-hele-tijd-aan-die-knal>

¹⁶ <https://www.denhaagcentraal.net/veiligheid/de-ene-na-de-andere-vuurwerkbom-doet-de-stad-schudden/>

onderzoek dat inzichten geeft in de persoonlijke beleving en leefwereld in de aanloop tot het plaatsen van een explosief. Ook de gevolgen van straffen zijn niet evident. Dit geldt te meer als het gaat om relatief jonge loopjongens, first offenders, die plots een zwaar strafblad hebben dat hun toekomst tekent. Het is nog onontgonnen terrein als het gaat om de ervaren (on)bedoelde gevolgen voor de verdachten en/of veroordeelden specifiek in relatie tot dit fenomeen.

Verdachten

Opsporing en de aanpak van explosieven bij panden leidde afgelopen 2,5 jaar tot bijna 500 aanhoudingen.¹⁷ Een grove mediascan en een scan van relevante uitspraken (rechtspraak.nl) ten aanzien van dit fenomeen¹⁸ leert ons onder meer dat (a) een deel van de betrokken verdachten in ieder geval **relatief jong** is en dat (b) het met name om **jongens** gaat. Zo komen een 16- en 17 jarige jongen in beeld voor een mislukte aanslag op de woning van een loodgieter in Vlaardingen¹⁹ en zijn twee tienerjongens als loopjongen in beeld gekomen naar aanleiding van een aanslag met een vuurwerkbom op de woning van een agent.²⁰ In februari dit jaar zijn een 14- en een 15-jarige jongen

¹⁷ Hierbij is niet helder of het nu gaat om de explosieven in de context van dit voorstel of ook bijvoorbeeld baldadigheid bij Oud & Nieuw. Wel lijken de cijfers vooral in de context van explosies zoals bedoeld in dit voorstel te worden geduid. Zie: <https://www.politie.nl/nieuws/2024/oktober/22/00-aantal-aanslagen-neemt-verder-toe-zwaar-vuurwerk-meest-gebruikt.html>

¹⁸ Het gaat dan veelal om vervolging wegens artikelen: 33, 33a, 36b, 36c, 36f, 45, 47, 48, 49, 57, 157 en 289 van het Wetboek van Strafrecht.

¹⁹ <https://nos.nl/artikel/2534146-opnieuw-tieners-aangehouden-voor-mislukte-explosie-bij-vlaardingse-loodgieter>

aangehouden voor een aanslag op een woning in Rotterdam.²¹ In oktober dit jaar is een Rotterdamse tiener aangehouden voor een geplande aanslag op een woning in Almere.²² Mediabronnen melden in februari jl. dat zelfs twee elfjarige jongens aangehouden zijn voor een explosief dat afging in Den Haag.²³

De jonge verdachten lijken als ‘loopjongen’ de bommen in opdracht van anderen te hebben geplaatst in ruil voor een financiële vergoeding.²⁴ Opdrachten worden bijvoorbeeld via Snapchat en Telegram verspreid en het lijkt erop dat uitvoerders alleen een adres krijgen om de klus (snel) te klaren.

Betrokkenheid van met name relatief jonge jongens wordt ook wel in verband gebracht met criminele uitbuiting en is eerder vanuit de wetenschap onderzocht in relatie tot ‘het klussen voor’ de georganiseerde misdaad (Sergi, 2021; 2023). Onderzoek belichtte eerder al dat soms kwetsbare jongeren als het ware als ‘wegwerpartikelen’ of zogeheten ‘disposables’ door criminelen worden ingezet. Iets dat ook in Nederlands onderzoek naar liquidaties de context van sommige betrokkenen herkenbaar was (Adjiembaks, Roks, Boerman & Stoffer 2024). Het gaat om jongeren die niet per se

²⁰ <https://www.bndestem.nl/breda/verdachten-14-en-15-van-aanslag-op-huis-bredase-agent-zijn-waarschijnlijk-loopjongens~a72891c1/>

²¹ <https://ditistwee.nl/nieuws/18071/vlaardingse-pubers-aangehouden-voor-plaatsen-van-explosieven>

²² <https://www.rijnmond.nl/nieuws/1911467/tiener-opgepakt-die-mogelijk-explosie-wilde-veroorzaken-met-vuurwerkbom>

²³ <https://www.ad.nl/den-haag/arrestatie-van-11-jarigen-na-explosie-zorgt-voor-verbijstering-kan-snel-gaan-bij-gebrek-aan-toezicht~a25a45d2/>

²⁴ Hoe hoog de vergoedingen precies zijn wordt niet altijd evident op basis van mediabronnen.

nauw met criminele groeperingen verbonden zijn, maar wel onmisbaar zijn voor het functioneren ervan. Dit kan ingebed zijn in het bestaan van gemarginaliseerde gemeenschappen van (zogezegd) ‘unemployable and invalid people’ die veroordeeld zijn tot de status van ‘human waste’ (Sergi, 2021). Gevolgen van sociale achterstand en armoede in combinatie met stigmatisering en criminaliseringsprocessen houden kwetsbaarheid van deze groep (waaronder jongeren) in stand of versterken het. Bovendien maken de jongere leeftijden mogelijk ook de inhuur voor criminelen goedkoper.

²⁵ Zie ook: <https://www.euronews.com/2023/09/28/3-killed-in-shootings-and-explosion-as-gangs-battle-in-sweden>

Georganiseerde misdaad of ‘copycats’?

Waarom vindt (een opdracht tot) het plaatsen van een explosief bij een pand nu eigenlijk plaats? Zoals eerder geduïd: literatuur uit Scandinavische landen leren ons dat het plaatsen van een explosief in Zweden veelal in de context van rivaliserende (jeugd)bendes plaatsvindt (Sturup, Gerell & Rostami, 2020; Khoshnood, 2017; 2018).²⁵ Ook in Nederland worden explosieven bij woningen of andere panden veelal in de context van een conflict in het criminele (drugs)milieu genoemd. Het onlangs uitgekomen Fenomeenbeeld georganiseerde drugscriminaliteit (november 2024) meldt dat dit niet onwaar is want *‘de eerste helft 2024 is aantal ongelukken in of als gevolg van drugsproductielocaties toegenomen en zijn er meerdere dodelijke slachtoffer te betreuren (Fenomeenbeeld georganiseerde drugs-criminaliteit, 2024 pag. 94).*

Het rapport ‘Geweld van de georganiseerde misdaad in beeld’ (november 2024) leert ons echter dat het inmiddels een achterhaalt idee is dat aanslagen bij woningen of andere panden per definitie het gevolg zijn van conflicten in de georganiseerde, ondermijnende (drugs) criminaliteit. Ook de inleiding van dit stuk illustreerde al dat dat niet altijd het geval hoeft te zijn. Het zijn ook relationele kwesties²⁶ die beslecht worden met het plaatsen van een explosief. Denk aan persoonlijke conflicten, burenruzies en huurconflicten waarbij bommenleggers als het ware als een ‘copycat’ afkijken bij de georganiseerde misdaad hoe zij intimiderend te werk kunnen gaan. De

²⁶ <https://www.trouw.nl/binnenland/mevrouw-b-bestelde-een-bom-voor-haar-ex-en-ze-is-lang-niet-de-enige~bd2c9056/?referrer=https://www.google.com/>

politie meldt op basis van een steekproef analyse over 2023 dat 32% van de steekproef-incidenten een ‘link met andere activiteiten’ kent (zoals relationele conflicten). Voor 20% is er een duidelijke ‘link met criminele activiteiten’ te leggen zoals ruzies om verdwenen drugs. Alhoewel voor het merendeel (39% van de onderzochte steekproefincidenten), het onbekend blijft wat de aanleiding is, is het naar ratoverdeling aannemelijk dat meer dan de helft van de aanslagen geen georganiseerde criminele inbedding kent.²⁷ Dit betekent dat een breder perspectief gehanteerd zal moeten worden ten aanzien van de aanpak.

Drie perspectieven op de aanpak

Er zijn grofweg drie (niet uitputtende) perspectieven te onderscheiden in de aanpak van de explosie problematiek. Zo kan de aanpak van het probleem allereerst bekeken worden vanuit een puur **strafrechtelijke bril**. ‘Boeven vangen’, opsporing effectiever maken mede door het ontrafelen van de netwerken waarin zij zich bewegen, staan hier centraal. Opsporen en vervolgen draagt, naast andere opsporings-tactieken (zoals het plaatsen van camera’s en drones) de focus. Deze aanpak kan soms zeker leiden tot gevallen waarin een incident wordt voorkomen, maar blijft in essentie grotendeels reactief van aard.

²⁷ Zie voor de percentages het werk van Boerman, Stoffer & Tadic, 2024 pag. 73ev.

²⁸ <https://www.politie.nl/nieuws/2024/oktober/22/00-aantal-aanslagen-neemt-verder-toe-zwaar-vuurwerk-meest-gebruikt.html>

Ten tweede kan de problematiek vanuit een meer **politiek-juridische bril** bekeken worden. Daarin wordt een beroep gedaan op modus operandi en het opwerpen van (meer/betere) barrières middels wetgeving. Merendeel van de explosieven worden vervaardigd door gebruik te maken van (illegaal) vuurwerk.²⁸ Vanuit dit perspectief heeft een inzet op wetgeving en het (nog verder) aan banden leggen van de handel in (illegaal) vuurwerk op nationaal en Europees niveau de focus.²⁹ Ook bijvoorbeeld het beroep op de rol en verantwoordelijkheid van sociale media ten aanzien van het probleem valt onder dit perspectief. Via internetplatforms zoals YouTube kan immers makkelijk beeldmateriaal en instructiefilmpjes gedeeld worden waarin de vervaardiging van een vuurwerkbom gedemonstreerd wordt. Het maakt de drempel voor amateurs, waaronder jongeren, laag om met een zelf gemaakte (vuurwerk)bom aan de slag te gaan.³⁰

Ten derde kan de problematiek benaderd worden vanuit een meer **sociaal-maatschappelijke bril**, waarbij meer naar preventie wordt gekeken. De aandacht ligt dan niet zozeer op meer of betere barrières middels wetgeving (politiek-juridische bril) en/of het maximaliseren van (effectiviteit) van opsporing (strafrechtelijke bril) maar op de vraag: *Hoe kunnen we er als samenleving voor zorgen dat betrokkenheid bij dit fenomeen voorkomen wordt?* Naast individuele inzet valt bijvoorbeeld ook een inzet op weerbaarheid op wijkniveau hieronder. Het gaat dan onder meer om het doorbreken van de lokale

²⁹ <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/aantal-aanslagen-met-explosieven-verdubbeld-politie-en-om-willen-europees-verbod-op-productie-zwaar-vuurwerk/>

³⁰ <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/online-instructiefilmpjes-voor-vuurwerkbommen-grote-zorg-van-politie-en-defensie-sociale-media-moeten-ook-verantwoordelijkheid-nemen/>

‘zwijgcultuur’ van buurtbewoners en lokale sleutelfiguren. Zo hebben bijvoorbeeld conciërges soms meer kennis en informatie omtrent de mogelijk verdachte bewegingen voorafgaand en/of na de explosie aanslag. Echter, angst voor represailles maakt dat zij doorgaans terughoudend zijn in het uitspreken en delen van die kennis.³¹ In dit licht meldde de voormalige burgemeester van Rotterdam vorig jaar:

‘Mensen buigen liever voor de oproep van criminelen om te zwijgen, dan dat mensen komen helpen om het te bestrijden.’³²

Het onderzoek in 2025

De drie zojuist geduide perspectieven zijn – zoals gezegd - niet uitputtend en sluiten elkaar niet uit maar kunnen elkaar juist versterken. Daarvoor is wel noodzakelijk dat duidelijk is op welke wijze ze met elkaar samenhangen, wie in het professionele werkveld verantwoordelijkheid draagt (voor welk stukje) en hoe dat constructief bij elkaar te brengen is. Het onderzoek dat in 2025 gaat starten, beoogd

³¹ Persoonlijke communicatie B. Willemsen (Programmamanager Politie).

³² <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/na-meer-dan-50-explosies-in-de-stad-wil-leefbaar-rotterdam-extreme-maatregelen-als-het-nodig-is-zet-het-leger-in/>

aan deze zoektocht bij te dragen door een emic, narratief perspectief ten aanzien van het fenomeen van explosieven bij panden toe te passen en concentreert zich rond het **ontrafelen van het dominante narratief van betrokkenheid bij dit fenomeen en (wat nodig is voor) een betekenisvol (verander)narratief met het oog op de aanpak en preventie?**

Het uiteindelijke **doel** van dit onderzoek is het versterken van relevante denk- en handelingsperspectieven voor de betrokken werkvelden. Denk daarbij aan professionals in het onderwijs, de politie, het Stelsel Bewaken & Beveiligen, de wetenschap, het OM, rechters en (jeugd)reclasseringswerkers.

De **onderzoeksvraag** luidt als volgt: *Welke percepties leven er bij professionals & jongeren (12-24 jaar) die betrokken zijn (geweest) bij het plaatsen van een explosief bij een pand ten aanzien van:*

- (a) *de levensloop van de betrokken verdachten/veroordeelden;*
- (b) *het dominante narratief omtrent beweegredenen en wijze van betrokkenheid en*
- (c) *het betekenisvolle alternatieve (verander)narratief met het oog op inzichten ter preventie van de daadwerkelijke dreigingsimpact op de samenleving.*

Dit onderzoek draagt bij aan de Strategische Onderzoeksagenda van het NCTV.³³ Het betreft met name thema 1 (‘Dreiging & Daders’)

³³ <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/governance-and-global-affairs/isga/soabb-universiteit-leiden---kcbb-1.pdf>

‘inzicht in de achtergronden en kenmerken van de dreiging en van individuele daders kan helpen bij het verbeteren van de dreigingsinschatting en preventief beleid. ‘What makes them tick’ is een belangrijke vraag als het gaat om individuen. En wat zijn de kenmerken en beweegredenen van groeperingen?’ (SOABB, 2024, pag. 7).

Onderzoeksmethoden

Dit onderzoek kent een kwalitatief, narratieve inbedding gericht op de ontrafeling van leefwerelden en percepties van professionals en veroordeelden (12-24 jaar) ten aanzien van het leggen van een explosief bij een pand. Het onderzoek kent een drietal fasen waarin verschillende methoden worden toegepast.³⁴

Fase 1 – voorbereidingsfase (jan - feb 2025)

Fase 1 vindt van januari tot en met februari 2025 plaats. In deze periode wordt een stakeholderanalyse/verkenning gedaan en bekeken hoe het (in)formele werkveld rondom het fenomeen van explosieven bij panden eruit ziet. Parallel hieraan wordt een literatuurverkenning, een scan van rechtspraak.nl en een (narratieve) mediascan (Geerts, 2023) uitgevoerd. Dit zal meer zicht geven op de dynamieken die van belang zijn ten aanzien van dit fenomeen. De focus op de betekenisvolle dynamieken zijn nodig om meer verdieping en voeding geven ten aanzien van de interview leidraden (fase 2). Tot slot wordt in de eerste fase ook concreet gewerkt aan de respondentenwerving.

³⁴ Voor een uitgebreide beschrijving van de methoden neem contact op via info@essaresearch.nl

Fase 2 – Veldwerk- en analyse fase (mrt - sep 2025)

Fase 2 vindt van maart tot en met september 2025 plaats. In deze periode vindt de data-verzameling en data-analyse plaats op basis van: (a) life story interviews met jongeren, (b) kwalitatieve interviews met professionals, (c) drie actiegerichte focusgroepen en (d) podcast opnames.

Fase 3 – Afrondingsfase (okt – jan 2026)

De laatste fase vindt van oktober 2025 tot en met januari 2026 plaats. Deze fase staat in het teken van afronding van het onderzoek. Beoogde eindresultaten zijn: (1) een podcast drieluik, (2) een reflectiesessie, (3) een eindpresentatie en een (4) artikel in een (nader te bepalen) tijdschrift.

Contact

Raakt jouw directe werkveld dit onderzoek? Kun jij iets bijdragen aan het krijgen van meer inzichten langs de onderzoeksvragen of ken jij jongeren die wel mee zouden willen doen met bijvoorbeeld de interviews?

Neem dan contact met mij op via info@essaresearch.nl of kijk op de website www.essaresearch.nl